

Михалко Г. М.

НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Старший викладач Бежевець А.М.

САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

У наш час права людини є основою соціально-правової, демократичної держави. Життя і здоров'я людини, її честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Особа може звернутися за захистом своїх порушених прав і свобод до спеціальних компетентних органів чи осіб (суд, прокуратура, уповноважений Верховної Ради України з прав людини). Крім того, виходячи з положень ч.5 ст 55 Конституції України не виключається право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Отже, згідно чинного законодавства України кожен має право на самозахист.

Відповідно до ст. 19 Цивільного кодексу України під самозахистом цивільних прав слід розуміти застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства[3].

Самозахист може застосовуватись лише при наявності відповідних обставин:

- Відсутність законодавчої заборони використовувати відповідні засоби охорони;
- Відсутність суперечності засобів протидії моральним засадам суспільства;
- Необхідність застосувати дії, що відповідають характеру правопорушення. Отже, прийоми самозахисту не повинні виходити за рамки адекватності і доцільності.

На думку Ю. Сульженко, самозахист може здійснюватись у таких формах:

- Необхідна оборона;
- Завдання шкоди у стані крайньої необхідності;
- Притримання майна кредитором;
- Інші засоби, що не заборонені законом [5, с.25].

Цивільний кодекс не розкриває в повній мірі змісту вказаних вище категорій, зокрема, необхідної оборони. З метою визначення її ознак доцільно звернутися до положень ст.33 Кримінального кодексу України. Так, необхідною обороною можна визнати дії, що вчинені для захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом завдання тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в

даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони [2]. У разі необхідної оборони виключається цивільно-правова відповідальність.

При завданні шкоди у стані крайньої необхідності припускається завдання шкоди особі для відхилення небезпеки, за умови, що завдана шкода менша, ніж та, яка загрожувала. При крайній необхідності виключається лише кримінально-правова відповідальність. Щодо цивільно-правової, то не передбачено автоматичне звільнення. Заподіяна шкода підлягає відшкодуванню, а в якій частці – вирішує суд [4,с.36].

Відображення одного із способів самозахисту - притримання майна кредитором - можна побачити у ст. 594, ст. 856, ст. 1019 ЦК. Право притримання майна як спосіб самозахисту можна визначити як юридично встановлену можливість уповноваженої у зобов'язальних правовідносинах особи придержати річ у себе до моменту відповідного здійснення боржником його зобов'язання або компенсації кредитору пов'язаних із нею витрат [6, с.100].

Підставно відзначити, що вибір способу самозахисту залежить від обставин, що склалися, та самого суб'єкта. Дії особи, що захищається, повинні спрямовуватись виключно на припинення порушення свого інтересу чи права. Якщо досягнута мета, то наступні дії не вважаються самозахистом.

На жаль, в положеннях чинного законодавства України не чітко виражені правові основи закріплення даного права. Таким чином, на нашу думку, самозахист цивільних прав людини є одним із пріоритетних напрямів розвитку цивільного законодавства демократичної, правової держави.

Список використаних джерел:

1. Конституція України //Відомості Верховної Ради України. –1996. – № 30. –С. 4
2. Кримінальний кодекс України. Офіційний текст.- К. Юрінком інтер,2001.-240с.
3. Цивільний кодекс України. К: Паливода А.В., 2012. – 380 с.
4. Параниця С.П. Самозахист як самостійне суб'єктивне право особи // Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис . – 04/2011 . – N2 . – С. 33-36.
5. Сульженко Ю. Форми і способи захисту суб'єктивних цивільних прав та законних інтересів. // Право України. 2005. - № 12. – С. 24-27.
6. Філик Н.В. До питання самозахисту як способу захисту цивільних прав. К: Малий і середній бізнес (право, держава, економіка). – 2008. – №3-4. – С.98-102.